

INLEIDING NIVEAU +5

Klassikale opdracht

Ga met de roltrap naar de **vijfde verdieping** van het MAS.

Oriënteer je – eens aangekomen – naar de **kathedraaltoren**.

Kijk vervolgens samen naar het **plein** beneden.

Stel volgende vragen om het kijken te ondersteunen:

- Wat valt je op aan het plein?
- Waarom denk je dat deze mozaïek zich op dit plein aan het MAS bevindt?
- Wat zou het kunnen betekenen?
- Waarom is het enkel van bovenuit te zien?
- Waarvoor kan een schedel symbool staan?
- Waar kom je zelf soms schedels tegen in het dagelijks leven? Wat betekenen ze daar?

→ **VERVOLG**: Ga naar verdieping 7.

Timing: 5-10 MINUTEN

Inhoud voor de leerkracht

a) deze dead Skull (betekent dode schedel) is een kunstwerk van de wereldberoemde Antwerpse kunstenaar luc Tuymans. Het bestaat uit 11 verschillende tinten graniet van over heel de wereld en is het beste te zien van op de 5de verdieping van het MAS. Het doodshoofd kan verschillende betekenissen hebben: we associëren het met de dood, maar ook met gevaar, denk maar aan het symbool voor vergif. Een doodshoofd is ook wel stoer. Rock of metal bands gebruiken het vaak in hun kledij/tatoeages/juwelen...

b) dit is het eerste en voorlopig enige werk van luc Tuymans dat openbaar en permanent te zien is en ook zijn eerste mozaïek, want Tuymans is vooral schilder. Hij schilderde ook een versie van dead Skull. Een computerspecialist en een architect tekenden het plan om het kunstwerk helemaal tot zijn recht te laten komen. Er werden welgeteld 96 569 stenen gebruikt. Tijdens de middeleeuwen kreeg het doodshoofd in onze streken vaak een plaats in kunstwerken. De aanwezigheid van de schedel moest de mensen eraan herinneren dat het leven vergankelijk is en de dood altijd dichtbij kan zijn.

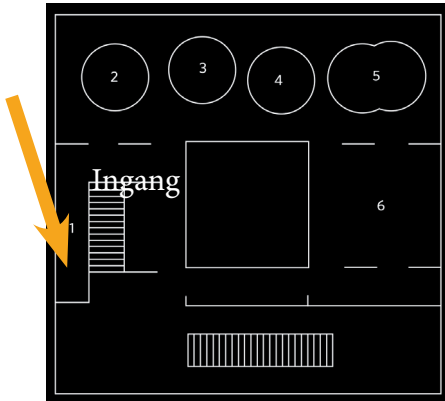
c) luc Tuymans heeft zich voor deze mozaïek laten inspireren door een gedenkplaat die aan de ingang van de Antwerpse Onze-lieve-Vrouw-kathedraal hangt. deze plaat is een gedenkteken voor schilder Quinten Matsijs. Hij was de oprichter van de Antwerpse schildersschool op het einde van de middeleeuwen. Dead Skull en de gedenkplaat verbinden twee belangrijke gebouwen in de stad, het MAS en de Kathedraal, maar ook verleden en heden worden zo met elkaar gelinkt.

HET OUDE EGYPTE

LEVEN

Inhoud voor de leerkracht

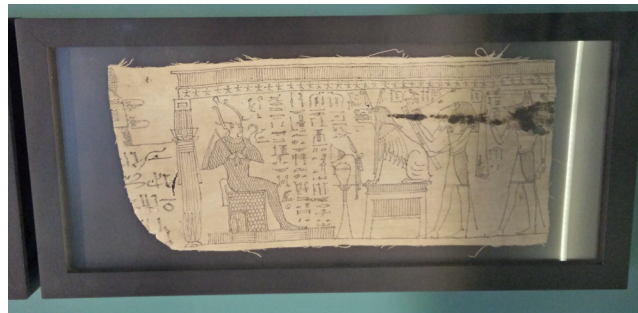
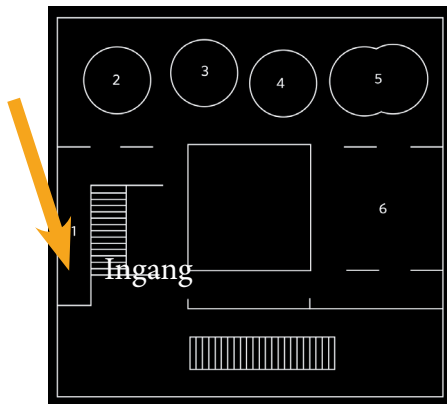

- a) De Egyptenaren beschermden zich maar al te graag tegen boze krachten, zoals talloze opgegraven amuletten aantonen. Vele stellen goden voor, andere dieren met goddelijke eigenschappen, gebruiksvoorwerpen, vruchtbaarheidssymbolen enzovoort. Er zijn wel 300 verschillende types amuletten gekend. Ook het materiaal waaruit de amuletten zijn gemaakt en de kleur die ze hadden zouden extra bescherming geboden hebben.
- b) Dankzij het feit dat amuletten werden meegegeven in de graven tussen de mummiewindsels, zijn ze in deze context goed bewaard. Maar ook tijdens het leven speelden amuletten een belangrijke rol in het leven van de Egyptenaar. Sommige amuletten met bepaalde attributen, zoals kleine kronen, gaven bijvoorbeeld de status van een individu weer.
- c) De hartscarabee, in de vorm van de mestkever, verwees naar nieuw leven. Voor de Egyptenaren leek die immers op onverklaarbare wijze geboren te worden uit ballen mest. Dat maakte van de kever een symbool van nieuw leven. Bovendien duwde de mestkever een bal mest voort, zoals de zonnegod de zon langs de hemelboog duwt. De scarabeevorm werd ook gebruikt voor stemfels. Op de onderkant staat dan een tekst in hiërogliefen. Liggend op het hart kon hij nieuwe energie schenken voor het leven in de onderwereld. Erg populair was het oedjat-oog, of het Horus oog. Dat had kwaadafwerende en genezende kracht.

HET OUDE EGYPTE

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

Voor de oude Egyptenaren was sterven niet het einde. We weten ontzettend veel over de funeraire gebruiken van de oude Egyptenaren. Dit komt door het feit dat het hiernamaals voor hen zo'n grote en belangrijke rol speelde en omdat graven vaak de tand des tijds hebben doorstaan en onaangeroerd bleven tot ze ontdekt werden door onderzoekers.

a) De oude Egyptenaren gaven op bepaalde momenten in hun geschiedenis (Nieuwe rijk tot Late Periode) instructies mee aan hun doden in de vorm van een dodenboek. Het dodenboek is een verzameling teksten en bijhorende afbeeldingen die op papyrus werden meegegeven in het graf. Vóór het gebruik van het eigenlijke dodenboek op papyrus werden gelijkaardige teksten ook meegegeven op de muren van het graf, de zogenaamde piramideteksten (Oude rijk) of op de lijkist of sarcofaag (Midden rijk), de zogenaamde sarcofaagteksten. Tijdens de latere Griekse periode werden de spreuken op de mummiewindsels geschreven.

b) De spreuken in het dodenboek, de piramide- en sarcofaagteksten hadden tot doel de dode de weg te wijzen naar het hiernamaals, maar beschermden hem ook tegen onheil en boosaardige wezens. Centraal staat het thema van het dodenoordel waaraan elke overledene onderworpen wordt na zijn lange en gevaarlijke reis door de onderwereld. De god van de onderwereld is Osiris, die volgens de mythologische verhalen zelf uit de dood is verrezen nadat hij werd vermoord en in stukken gehakt door zijn broer. Zijn vrouw Isis puzzelde de stukjes weer samen en wond er doeken omheen om alles bij elkaar te houden.

c) Tijdens het dodenoordel en in het bijzijn van de god Osiris, op zijn troon en herkenbaar aan de mummiewindsels en zijn hoge kroon, werd het hart van de dode gewogen. Als de zonden in het hart niet te zwaar doorwogen mocht de dode door verschillende poorten het dodenrijk ingaan. Wogen de zonden van tijdens het leven van de doden wel door, werd het hart verslonden door Ammit met de kop van een krokodil die geduldig wachtte. De overledene zou dan eeuwig rusteloos in de onderwereld ronddwalen.

Twee fragmenten uit het boek "*van wat in de onderwereld is*"

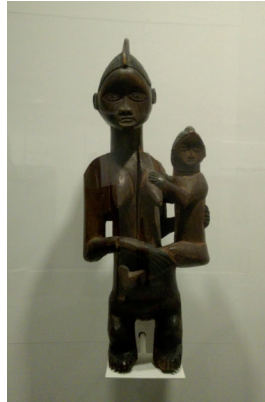
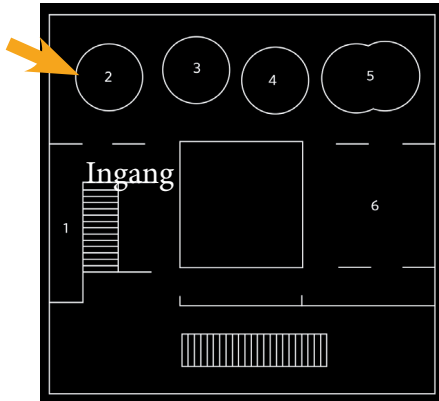
21ste dynastie(?) (1070-945 v.Chr.?)

Papyrus en inkt

AFRIKA

LEVEN

Inhoud voor de leerkracht

In de 19de eeuw vervulden beelden van een moeder met kind een rituele rol bij de Yombe en Mbala. Het exacte gebruik en de betekenis ervan zijn niet meer volledig te achterhalen. De moederfiguur als schenker van leven was een zinnebeeld voor de rol van de chef. Hij behoorde de vruchtbaarheid van mensen, dieren en gewassen. De beelden zijn echter interessant om dieper in te gaan op het uiterlijk van de vrouw en het belang van schoonheidsidealen.

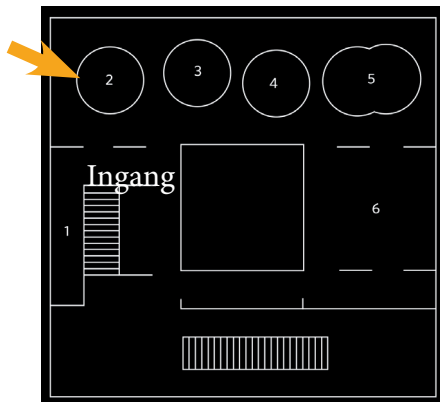
- a) Schoonheidsidealen maken deel uit van het leven van elke mens, maar zijn overal ter wereld anders. Magere modellen in onze modebladen staan in schril contrast met het schoonheidsideaal in sommige Afrikaanse landen waar rondere vrouwen het summum zijn. Schoonheid is relatief, tijds- en plaatsgebonden. Maar het is wel belangrijk. Schoonheid maakt je aantrekkelijk en aantrekkelijkheid leidt tot een mogelijke partner waarmee we ons kunnen voortplanten. De menselijke voortplanting is één van de belangrijkste aspecten van het leven.
- b) In landen van Centraal Afrika (Congo, Angola) diende het leven in de eerste plaats om zich voort te planten. Wie als individu geen nakomelingen had, werd gezien als een dode tak aan de stamboom en kwam helemaal onderaan de sociale ladder terecht. De natuur stimuleert schoonheid door aantrekkingskracht te linken aan overleving en kracht.
- c) Niet alleen de natuur, maar ook culturele en religieuze tradities introduceren schoonheidsidealen die plaats- en tijdsgebonden zijn. In het Afrika van 100 jaar geleden werd schoonheid gelinkt aan zelf aangebrachte lichamelijke kenmerken: het kapsel, gevijlde tanden en scarificaties. De scarificaties of littekens die bewust opnieuw en opnieuw werden aangebracht hadden bij sommige groepen een leesbare betekenis (hoeveel kinderen een vrouw heeft, of ze al vruchtbaar is, of getrouwd...) maar ze waren ook een teken dat vrouwen pijn konden doorstaan, zoals bevalingspijnen bijvoorbeeld. Dat maakte haar extra aantrekkelijk.

Beeld van een moeder met kind (wenyi of gihalu giwenyi), Hout en rood pigment
Mbala, Democratische Republiek Congo
Eind 19de eeuw
Dit beeld werd gebruikt bij de machtsoverdracht van een chef.

AFRIKA

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

- a) De Baule, een volk uit Ivoorkust, haalden het antwoord op hun vragen uit een muizenorakel. Dat bestaat uit een pot op een open sokkel en met onderaan een gat. De waarzegger legde staafjes in de pot en strooide daar rijst op. Hongerige muizen kropen via het gat naar binnen en haalden er de staafjes overhoop. Hun nieuwe schikking bevatte het antwoord. Omdat muizen dicht bij de grond leven, hebben ze een nauwe band met aard- en vooroudergeesten. Dat stelt ze in staat tot voorspellingen.
- b) Vruchtbaarheid en geboorte, leven en dood hangen af van acties uit de geestenwereld. De communicatie tussen mensen en geesten, levenden en doden verloopt via offers, waarzeggerij, rituele dansen en inwijdingsceremonies, maar soms ook via muizen!
- c) Volgens verschillende Afrikaanse culturen is er een zichtbare en een onzichtbare wereld, en een bezielende kracht die ze met elkaar verbindt. Die anima - geest of ziel - huist in levende wezens, zoals mensen en dieren, natuurkrachten en levenloze dingen, zoals stenen en woorden.

Muizenorakel (gbéklé sè)

Baule, Ivoorkust

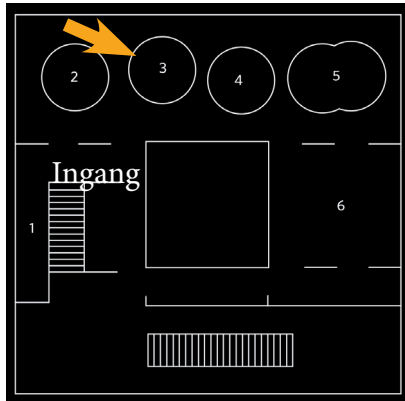
Begin 20ste eeuw

Hout, blik, leder en touw

MELANESIË

LEVEN

Inhoud voor de leerkracht

- a) In verschillende culturen overal ter wereld worden jongens en meisjes rond de puberteit geïnitieerd. In onze streken kan dat ceremonieel worden ondersteund door het vormsel, het lentefeest of een totemisatie bij de scouts. In Nieuw Guinea wordt er tijdens jongensinitiaties of inwijdingen sacrale kennis over de schepping en voorouders overgedragen. Deze kennis is strikt verboden voor oningewijden en vrouwen. Met initiaties gingen steeds verschillende feesten en dansen gepaard.
- b) Maskerdansen begeleidden diverse stadia van de manneninitiatie. Jonge ingewijden droegen tijdens de initiatieperiode bijvoorbeeld dit grote kanipu-masker. Dit masker stelde bosgeesten voor.
- c) Het *kanipu*-masker hield mensen weg bij fruitbomen of kokospalmen, want de vruchten werden opgeëist voor de initiatieceremonieën. Aan het eind van de initiatie keerden de bosgeesten terug en werden de maskers meestal verbrand, maar in sommige gevallen ook verkocht.

Kanipu-masker

Centraal deltag gebied, Papoeagolf, Nieuw-Guinea

Eerste helft 20ste eeuw

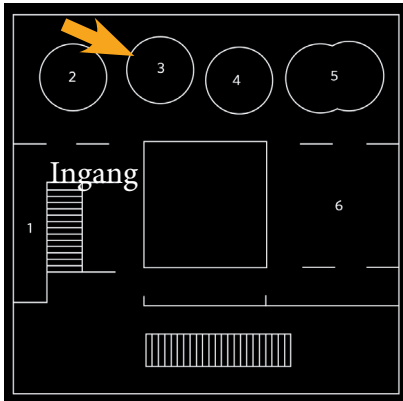
Rotan, veer en raffia

Het *kanipu*-masker verbood de consumptie van kokosnoten. Die werden opgeëist voor de initiatieceremonieën.

MELANESIË

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

- a) Melanesië is een gebied dat vooral bestaat uit eilanden met een grote diversiteit aan volkeren, waaronder de Asmat. Na het overlijden van belangrijke personen gingen de Asmat koppensnellen, een gebruik waarbij een tegenstander's hoofd werd afgehakt. Dit diende om de verloren levenskracht opnieuw in evenwicht te brengen binnen de groep.
- b) De Asmat koesterden schedels van overledenen. Soms droegen ze die om de hals of gebruikten ze een schedel als een soort hoofdsteun. Zo bracht de overledene bescherming. Schedels van belangrijke mannelijke voorouders bewaarde men in het mannenhuis, een ceremonieel huis waar de mannen soms ook permanent woonden. Waardige krijgers kregen een hoofdtooi van boomkangoeroebont en een neussieraad. Ook schedels van gesnelde vijanden werden bewaard.
- c) Volgens sommige antropologen vindt het koppensnellen haar oorsprong in het zeer menselijke gevoel dat pijn veroorzaakt door verdriet vaak overhelt naar woede en agressie. De agressie om een mens te wreken door het leven van een andere op te offeren is niet enkel eigen aan de Asmat.

Voorouderschedel

Asmat, West-Papoea, Nieuw-Guinea

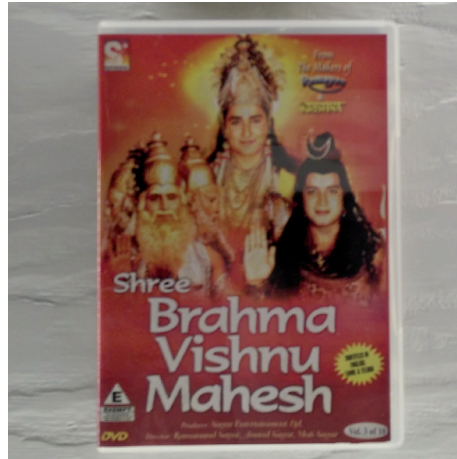
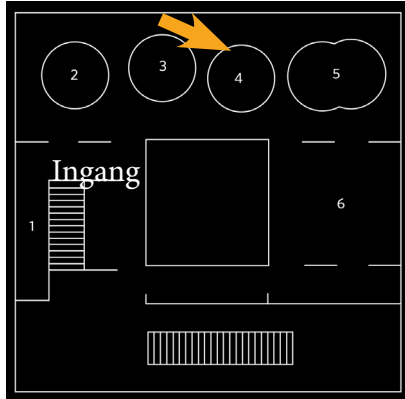
Eerste helft 20ste eeuw

Schedel, bont, been, coix-zaden en was

HINDOEÏSME EN JAINISME

LEVEN

Inhoud voor de leerkracht

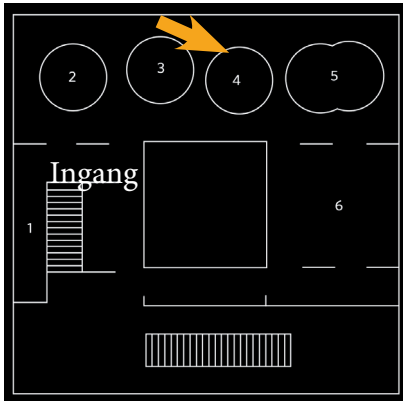

- a) Hindoes leven dagdagelijks met en tussen hun goden en helden, die levendig worden vereerd. De talloze verhalen en afbeeldingen duiken op in hedendaagse stripverhalen, films en soapseries. Ook in het westen zijn ze populair, bijvoorbeeld als beeld op een commercieel product, zoals een tas, een T-shirt of andere accessoires. Brahma, Vishnu en Mahesh, waarover het in deze film gaat, zijn de drie goden aan wie de schepping is toegeschreven.
- b) India is de bakermat van drie oeroude religies: hindoeïsme, boeddhisme en jainisme. Alle drie geloven ze in de wedergeboorte: na de dood leeft de geest verder in een ander lichaam. Karma, de daden uit vorige levens, bepaalt de kwaliteit van het nieuwe leven. Dat is een natuurwet. Er is dus geen god of rechter die oordeelt. Zelf de verlossing bereiken en niet meer herboren worden is het hoogste doel. Het hindoeïsme vereert een heel scala aan goden.
- c) Alle hindoe goden verpersoonlijken aspecten van één absolute kracht: de al-ziel (*brahman*). Sommige goden zijn populairder dan andere, zoals Ganesha, vormgegeven als een olifant, die snoepjes krijgt om obstakels weg te nemen. Elke god heeft bepaalde, herkenbare attributen en allen hebben een eigen levensverhaal en functie.

HINDOEÏSME EN JAINISME

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

- a) Het jainisme is een van India's oudste religies. Het sluit aan bij het animisme: alles in de natuur heeft een ziel. Naast mensen, dieren en planten beschouwen jains ook de vier elementen als levende wezens: aarde, water, vuur en lucht. Niets daarvan mag worden geschaad. Jains zijn dan ook absoluut geweldloos en hebben een groot ecologisch bewustzijn.
- b) Jains volgen het voorbeeld van 24 *jina's*. Zij konden zich verlossen uit de kringloop van wedergeboorte. Door een streng ascetisch leven kunnen mensen hun ziel zuiveren en na de dood de verlossing bereiken, een toestand van eeuwige gelukzaligheid.
- c) Als de zuivering van de ziel niet voldoende is geweest, wordt deze opnieuw geboren. Dat kan in 1 van 4 gedaanten: Als mens, als dier, als goddelijk wezen of als hellewezen. Deze vier gedaanten worden gesymboliseerd door een swastika, het symbool dat in onze cultuur wordt herkend als het hakenkruis. De positieve swastika is het embleem van het jainisme en maakt deel uit van de acht gelukstekens die regelmatig als versiering worden gebruikt op rituele voorwerpen zoals bijvoorbeeld deze manuscripthouders. Deze geluksymbolen dienen ter ondersteuning van persoonlijke meditatie om de ziel te zuiveren.

Manuscripthouder

India

19de eeuw

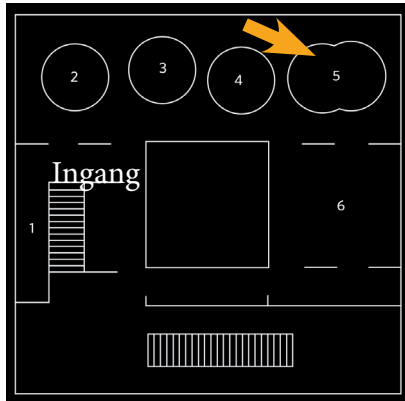
Canvas op karton

De acht gelukssymbolen: swastika, doos, borstjuweel, troon, spiegel, kruik, vissenpaar en oneindige knoop.

BOEDDHISME

LEVEN

Inhoud voor de leerkracht

- a) Dit levenswiel toont de kringloop van wedergeboorten, volgens het Tibetaans boeddhisme. Yama, de god van de dood houdt het wiel vast. Het varken, de slang en de haan in de middelste cirkel staan respectievelijk voor hebzucht, haat en waan die steevast leiden tot wedergeboorte en dus een gemiste kans vormen om eeuwig verlost te worden uit het lijden hier op aarde. Tussen de spaken van het wiel staan de gedaanten waarin je herboren kan worden: goden, halfgoden, hongerige geesten, hellewezens, dieren en mensen. De rand toont de twaalf factoren die zorgen voor de eindeloze wedergeboortes.
- b) Een thangka is een Tibetaans boeddhistische rolschildering. Het is een geschilderde of soms ook geborduurde afbeelding op doek, meestal rechthoekig, in een brokaten omlijsting, met boven en onder een stokje. Thangka's worden aan de muren van een tempel of klooster gehangen of boven een familiealtaar. Ze dienen als aanbeddingsobject of als hulpmiddel bij de meditatie.
- c) Aanvankelijk raakte een thangkaschildering in gebruik onder reizende monniken omdat ze gemakkelijk op te rollen en vervoerd konden worden van klooster naar klooster. Deze thangka's dienden als belangrijk onderwijsmateriaal om het leven weer te geven van de Boeddha, de Bodhisattva en verschillende invloedrijke lama's en goden. Andere vaak afgebeelde thema's zijn voorstellingen van de kosmos (mandala's) en het levenswiel. Thangka's worden door sommigen gezien als kleurrijke muurdecoraties, terwijl ze voor boeddhisten de betekenis hebben van een goddelijke verschijning.

Thangka met het boeddhistische levensrad

Tibet, China

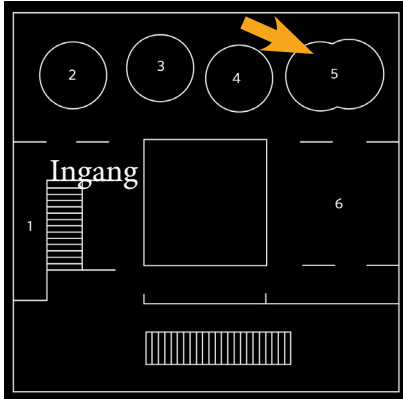
19de eeuw

Schildering op doek

BOEDDHISME

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

- a) Deze 'negen overdenkingen' tonen een mooie prinses in vol ornaat en vervolgens de ontbinding van haar dode lichaam. Uiteindelijk blijft er niets over. De boodschap luidt: het lichaam is slechts een tijdelijk omhulsel, alleen de geest blijft en wordt telkens herboren in een nieuwe vorm.
- b) Dit topstuk is een van de oudste in zijn soort. De zevende prent ontbreekt. Deze illustraties ondersteunden de meditatie van monniken om hun aardse verlangens te verdrijven. Voor Boeddhisten zijn verlangens en hartstocht immers de grootste oorzaken van het lijden. Alles is immers vergankelijk, niets is eeuwig. De Boeddha zocht naar manieren om te ontsnappen aan het lijden en uit de kringloop van wedergeboorten. Door vreedzaam te leven, mee te voelen met anderen en onthecht van aardse verlangens, bouwt de boeddhist goed karma op, de som van zijn daden. Dat neemt hij elke keer mee naar een volgend leven. Als het karma blijft verbeteren, kun je door de juiste meditatie de verlichting bereiken. Dan ga je na de dood op in het nirwana, en word je niet meer herboren.
- c) Citaten uit de 9 overdenkingen:
1. Pas gestorven: Haar alledaagse kleur was verbleekt tijdens haar ziekte en haar geurige lichaam, als het ware ingeslapen, heeft het uitzicht van iemand die pas gestorven is.
 2. De opgezwollen buik: Eerst vallen haar donkere haren uit en hechten zich aan de wortels van het gras. Haar zes ingewanden verrotten in wat rest van de doodkist
 3. Met bloed besmeurd: Haar huid is losgerot en vertoont een diep purper- blauwe kleur. Plots vloeit etterachtig bloed. Het doet haar ingewanden rotten.
 4. Verward: Witte wormen wriemelen donker in haar lichaam. Hoe talrijk woekeren de bromvliegen op haar vlees!
 5. Verslonden: Wilde beesten die vechten om haar lijk kan men niet weren
 6. Blauwzwart: Hoe blauwzwart is de overblijvende huid in de avondwind!
 7. Het verbonden blijven van het wit gebeente: Ontbreekt
 8. Het verspreid zijn van het gebeente: De schedel rot bij het uiteinde van een klip.
 9. De oude graven: Het gebeente vergaat tot as in het grasrijke moeras.

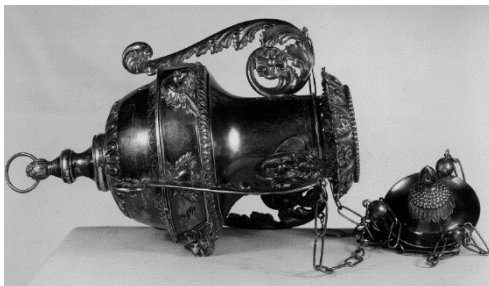
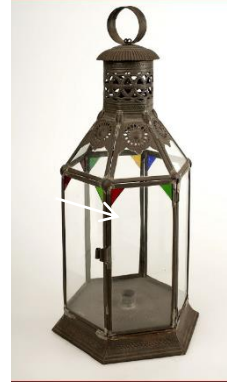
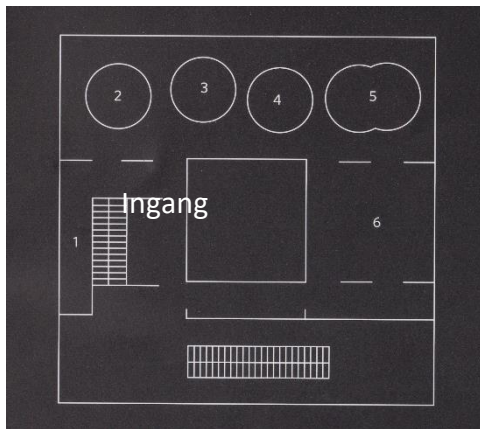
Negen overdenkingen over de onreinheid van het lichaam, papier

Morishige

Japan 1670-1680

RELIGIES VAN HET BOEK

Inhoud voor de leerkracht

- God is overal en eeuwig. Het is moeilijk of zelfs onmogelijk om dit allesomvattende te visualiseren. Joden, christenen en moslims stellen de goddelijke aanwezigheid voor als licht.
Het licht neemt de duisternis weg, letterlijk en figuurlijk. Het licht vind je terug in synagogen, kerken en moskeeën. De meest voor de hand liggende manier om licht te maken is met lampen, ze hangen bijvoorbeeld voor de Ark met Thorarollen (synagoge), voor het tabernakel met de gewijde hostie (kerk) of aan de gebedsnis (moskee).
- De lamp – Neer tamied hangt in de synagoge voor de Ark met de Thorarollen. De lamp verwijst naar de heilige kandelaar die in de Tempel in Jeruzalem stond, maar vooral naar Gods aanwezigheid. De eeuwigbrandende devotielamp hangt in de kerk voor het tabernakel. In deze nis bevindt zich de gewijde hostie. Als er in de nis geen hosties zijn, wordt de lamp niet aangestoken. Lampen in de moskee verwijzen naar God, zoals beschreven in het Lichtvers: soera 24:35.
- Licht is iets heel bijzonders. Het zorgt voor waarneming. In de duisternis is er niets te zien. Iets krijgt slechts kleur dankzij licht. Zo is licht een mooie metafoor voor het goddelijke. Bovendien is het onmogelijk lange tijd naar een lichtbron te kijken en is het vrij van materie, ook weer kenmerken die met het goddelijke verbonden kunnen worden. Anderzijds kan het goddelijke wel begrijpelijker worden door het te vergelijken met licht, iets wat voor een mens bekend is.

Lamp -*neer tamied*: eeuwig
licht
Nederland of België
1906
Koper

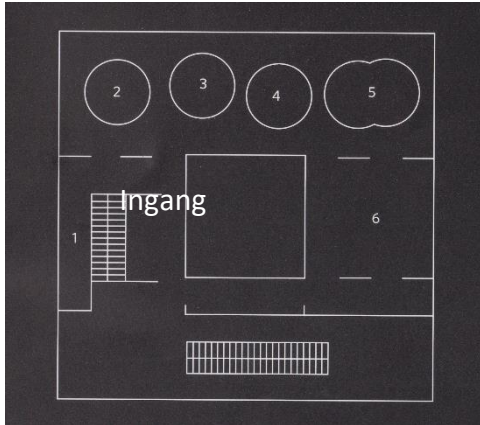
Lantaarn: eeuwig
licht Saoedi-Arabië
19de eeuw
Blik

Godslamp: eeuwig
licht België
19de eeuw
Zilver

RELIGIES VAN HET BOEK

DOOD

Inhoud voor de leerkracht

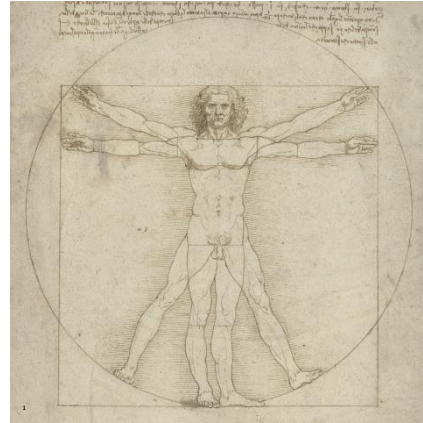
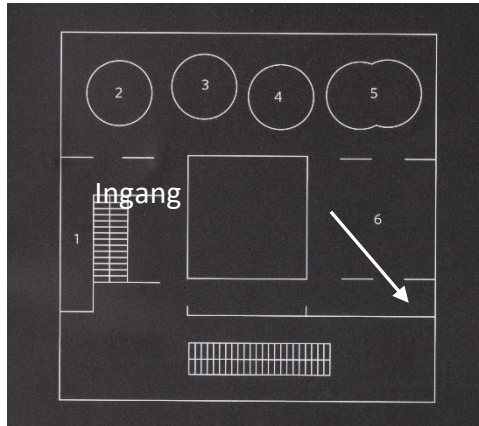
- Allah stelt rechtschapen gelovigen na hun dood het paradijs in het vooruitzicht, een tuin met volop water, bloemen en planten, wijn, honing en fruit. Op islamitisch aardewerk, in miniatures, zoals op de afbeelding en in weefsels en tapijten komen daarom vaak water- en bloemmotieven voor. Deze voorstelling roept het beeld op van een oase en herinnert aan het paradijs.
- De Koran verbiedt afgoderij. Daarom worden Allah en de Profeet niet afgebeeld en wordt ook het voorstellen van levende wezens afgeraden. Schoonschrift, planten en geometrische patronen hebben dus de overhand in islamitische kunst. Figuratieve en verhalende voorstellingen komen wél voor in de niet-religieuze kunst, de volkskunst en bij oosterse islamitische culturen.
- In de 8ste eeuw werden afbeeldingen van mensen verboden door een hooggeplaatste kalief, want enkel Allah heeft scheppingskracht. Het gebrek aan afbeeldingen van levende wezens noemt men aniconisme.

Volksprent met kalligrafische tekst
Egypte
20ste eeuw
Papier

Op de bloembladen staan Koranteksten over het leven nu en in het hiernamaals. De roos in het midden is een mystiek godssymbool.

VRIJZINNIG HUMANISME

Inhoud voor de leerkracht

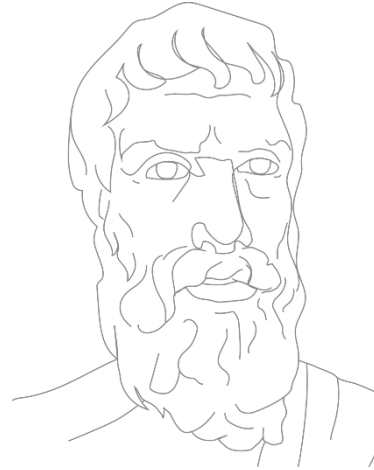
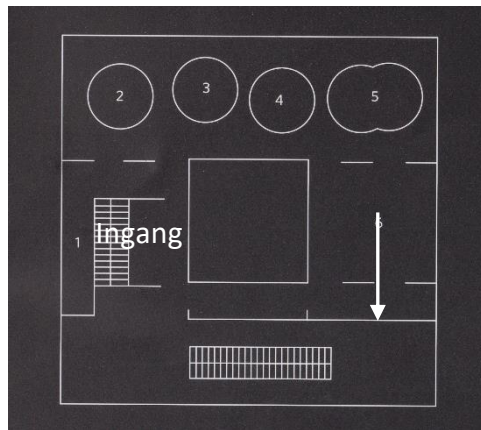

- a) De Vitruviusman is een belangrijk symbool van het humanisme; de mens staat centraal en is het middelpunt van het heelal. Je ziet de mens in twee over elkaar geplaatste posities met gespreide armen en benen in verschillende houdingen. Hij past perfect in zowel de cirkel als het vierkant. In de cirkel is de navel het middelpunt. In het vierkant zijn de genitaliën het middelpunt.
Vrijzinnige humanisten streven naar een zinvol leven. Ze geloven niet in een leven na de dood of in een goddelijke autoriteit, wel in de vrije mens. Zelfontplooiing, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid staan centraal. De mens kiest zelf hoe hij of zij in het leven staat.
- b) Het vrijzinnig humanisme komt voort uit een lange traditie van Griekse, Romeinse, joodse, christelijke en atheïstische denkers; de positie van god wordt door de eeuwen heen steeds meer ingenomen door de mens.
- c) Deze tekening van de Vitruviusman is wellicht de bekendste en is getekend door Leonardo de Vinci rond 1490. De tekening is vernoemd naar de Romeinse architect Vitruvius. Hij beschreef in *De architectura (Over architectuur)* de ideale menselijke maten en verhoudingen in de architectuur. Voor da Vinci de tekening maakte, voerde hij onderzoek uit naar de anatomie van het menselijk lichaam, hij nam lichaamsmaten van mannen en onderzocht of de ideale menselijke maten beschreven door Vitruvius ook in de realiteit klopten.

Reproductie van de originele tekening van Leonardo da Vinci Italië
Ca. 1490

VRIJZINNIG HUMANISME

Inhoud voor de leerkracht

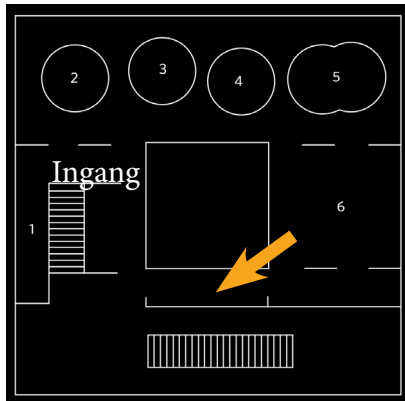

- a) Let it go. Deze zin is alom bekend bij een jonge generatie die opgroeide met Frozen. Als we meer dan 2000 jaar terug gaan in de tijd, zien we dat Disney niet de eerste was om een dergelijke filosofie te verkondigen. Epicurus was de filmstudio voor. Hij koppelt geluk aan loslaten, maak je geen zorgen over dingen die toch niet in je macht liggen. De Griekse filosoof was de grondlegger van het epicurisme, een van de scholen uit de hellenistische filosofie.
- b) Epicurus meet alles aan het leven en de kwaliteit ervan, vertrouw op wat je ziet en kent en niet op een goddelijke kracht die onzichtbaar is en mogelijk niet bestaat. Genot is het hoogste goed, maar om echt genot te kennen is zuinig leven een doel. Enkel zo kunnen menselijke lusten gecontroleerd worden. Zuinigheid zou leiden tot het verdwijnen van angst en de begrenzing van begeerte en alleen zo kan een mens echt gelukkig zijn.
- c) De ideeën en bevindingen van Epicurus komen terug in verschillende levensbeschouwingen, maar vaak worden deze ideeën gekoppeld aan een hogere macht. Het menselijk geluk van Epicurus krijgt een goddelijk tintje; door zuinig te leven en lusten te onderdrukken, kan men god vinden of een goed hiernamaals verdienen.

Epicurus
Grieks filosoof
341-270 v.o.t.

SLOT

Inhoud voor de leerkracht

Tibetaanse gebedsvlaggetjes of wensvlaggetjes zijn gekleurde rechthoekige stukjes textiel, bedrukt met gebeden en mantra's en opgehangen in slingers aan bergpassen, tempels en rotspunten in de Himalaya. De wind verspreidt de boodschappen. Gebedsvlaggetjes komen alleen voor in het Tibetaans boeddhisme, en worden verondersteld afkomstig te zijn uit het oude böngeloof, dat voor de opkomst van het boeddhisme in Tibet werd beleden.

Gebbedsvlaggetjes worden verondersteld vrede, medeleven, kracht en wijsheid te verspreiden. Tibetanen geloven dat bij het wapperen in de wind de gebeden en mantra's opstijgen naar de goden, die voorspoed brengen aan de ophanger, zijn familie, vrienden, bekenden en zelfs vijanden.

Oude vlaggetjes verliezen vaak door weer en wind hun kleuren. Men gelooft dat dit komt doordat de gebeden langzaam worden opgenomen in de omgeving. Net als het leven een cyclus van dood en wedergeboorte is, hangen Tibetanen nieuwe vlaggetjes op naast de oude, om het zelfvernieuwende aspect aan het leven te symboliseren.